

Portret-flash al teatrului american

Numărul mare de săli de teatru și varietatea spectacolelor, ca genuri, stiluri și mijloace materiale implicate, ar fi cele mai evidente caracteristici ale artei scenice practicate peste ocean. Broadway-ul newyorkez este imperiul divertismentului, al musicalurilor și comedilor care aduc încasări fabuloase. Pe marele bulevard, comercialul este deviza teatrelor, care oferă, mai ales turiștilor, variante plăcute de petrecere a timpului liber. Pe Broadway arta scenică este o afacere bună, pentru că bulevardul e inclus în toate traseele turistice, așa încât nu poți spune că ai fost la New York dacă nu ai ajuns și acolo.

Musicalul, cel mai specific produs american în domeniul teatral, re trăiește acum o perioadă glorioasă, reluând titluri clasice ale genului, ca *Sunetul muzicii*, *Fantoma de la Operă*, *Mizerabilii*, *Chicago*, *Cabaret*, *On the Town*, dar și încercând să impună titluri noi: *Miss Saigon*, o poveste de dragoste între o tânără vietnameză și un soldat american, consumată, în anii '70, undeva în Pacific; *Jekyll și Hyde*, varianta muzicală a romanului lui Robert Louis Stevenson, *Footloose*, povestea unui copil care vrea să demonstreze că a fi tânăr nu este un păcat etc. Multe dintre musicaluri preferă calea cea mai sigură către succes, reluând subiecte deja consacrate de alte arte, mai ales de cinematograful. Figurau pe afișele de pe Broadway *Regele Leu*, *Frumoasa și Bestia*, *Peter Pan*, *Titanic*. Într-un top al preferințelor publicului amator de musicaluri, pe primul loc se situează *Cats* de Andrew Lloyd Weber, inspirat de una dintre scrierile lui T.S. Eliot, care urmărește muzical evoluția a douăzeci și trei de dinamice feline. Cariera spectacolului a început la Londra, în 1981. Un an mai târziu, *Cats* poposea pe Broadway, iar de atunci se joacă aici neîntrerupt, fiind cel mai longeviv spectacol, care nu a mai ieșit de pe afiș de la data premierei. Musicalurile, cu rare excepții, sunt opera unor muzicieni valoroși (Gershwin, Bernstein, Weber sunt numai câteva

Cea mai importantă preocupare a teatrului american este entertainment-ul. În ansamblul ei, cultura americană este gândită astfel încât să ofere middle class-ului mici bucurii spirituale care, după o zi sau o săptămână de muncă, să relaxeze. Americanul mediu nu merge la teatru pentru a ieși de acolo mai preocupat ori mai întristat decât a intrat. "Culture is fun", definiția concentrată a culturii americane, se potrivește și teatrului de peste ocean, dominat, ca structură repertorială, de spectacole muzicale și comedii, dar oferind reprezentații pentru cele mai variate și mai pretențioase gusturi. Americanii merg frecvent la teatru, iar cozile la casele de bilete sunt frecvente. Deprinderea se datorează și faptului că peste ocean, ca și în câteva țări occidental-europene, familiarizarea cu arta scenică începe încă de la colegiu, unde toți elevii urmează cursuri de dramă, urcând pe scenă în postură de interpreți, dezinhibându-se și înțelegând fenomenul teatral din interior. De aceea, spectatorul de teatru din "lumea nouă" e unul avizat.

nume), pe scenarii scrise deliberat pe gustul publicului, iar fiecare dintre ele lansează un *hit*, în semn de identitate muzicală. Transpunerile lor scenice cer costuri foarte ridicate, motivate de spectaculozitatea scenografiilor și de mărimea onorariului protagoniștilor. Orice spectacol de acest fel este realizat cu maximum de profesionalism și pus la punct în cele mai mici detalii. Altfel nu ar da nimeni 50 de dolari pe un bilet!

Dacă ieși de pe Broadway, pătrunzi într-o altă secțiune care a făcut istoria teatrului de peste ocean, "off" și "off-off" Broadway, unde, în teatre mai mici, lucrează creatorii dornici de inovație. Aici se află "La MaMa E.T.C.", aici Basil Twist a prezentat, în premieră mondială, un spectacol de păpușărie acvatică, manevrând, în acordurile "Simfoniei fantastice" a lui Hector Berlioz, figuri abstracte într-un bazin cu 500 de galoane de apă. Aici poți vedea spectacole realizate pe textele lui Sam Shepard, David Mamet, Marsha Norman, extrem de multe *one man-show-uri*, comedii, comedii interactive (în desfășurarea cărora se implică și publicul), spectacole de dans. Într-un oraș cu o

asemenea inflație de teatre – peste 40 numai pe Broadway – și cam 100 de spectacole pe seară, nu e ușor să atragi atenția și să ai public. De aceea, fiecare încearcă: un gen spectaculos, un titlu ori un autor celebru, o vedetă pe afiș. Un alt element curent al New York-ului teatral, foarte gustat de public, sunt cluburile de noapte cu programe comice. În asemenea locuri s-au lansat Jim Carrey, Tim Allen (ambii, la "Danger's Field"), Jerry Seinfeld, Robin Williams (la "Stand Up N.Y."), toți făcând ulterior strălucitoare carieră cinematografică.

La Washington situația e cam aceeași, din perspectiva scopului pe care și-l propune arta scenică: *entertainment-ul*. La National Theater se afla în turneu capul de afiș al Broadway-ului, musicalul *Cats*, adus în capitală datorită enormului succes de casă. Considerat cea mai veche instituție de acest fel (1835 e data înființării lui), National Theater este cunoscut ca "teatrul președinților", dar își desfășoară activitatea la parterul anost al unui *building* cu locuințe și birouri. Nu este un teatru de repertoriu și nici nu are o trupă stabilă, programul său

artistic constând în aducerea la Washington a musicalurilor de succes de pe Broadway. Un teatru interesant este Ford's Theatre, considerat un loc

istoric deoarece aici, în 1865, chiar în timpul unei reprezentații, a fost asasinat președintele Lincoln. Clădirea din secolul XIX păstrează aspectul de

atunci al interiorului și poate fi vizitată ca un muzeu. Aici se montează preponderent (tot) musicaluri (19 dintre ele au fost produse în premieră mondială) și piese despre personaje americane celebre (Henry Truman, Martin Luther King, Mahalia Jackson). Unul dintre cele mai marcante teatre de repertoriu din Washington este The Shakespeare Company, care montează Shakespeare și piese ale autorilor considerați clasici. Aici, în afara spectacolelor, foarte importantă este latura educativă: teatrul este deschis publicului în orice compartiment al său; săptămânal sunt organizate întâlniri de lucru cu elevii; la câteva zile după premieră, se poartă discuții cu publicul pe marginea noului spectacol; trupe ale colegiilor pot veni și juca aici scene din Shakespeare; lunar au loc spectacole-lectură.

În America o atenție deosebită este acordată teatrului etnic. Teatrul afro-american, teatrul spaniol sau evreiesc funcționează pentru ca particularitățile culturale ale acestor comunități să fie păstrate. Cu aproape un deceniu în urmă, 15 companii teatrale și peste 600 de teatre profesionale au constituit African Continuum Theatre Company care urmărește "teatrul african și afro-american din diaspora", iar la vremea călătoriei mele, la Washington se juca *Hecuba* de Euripide adaptată de poeta de culoare Marilyn Nelson. Teatro de la Luna este cel mai tipic reprezentant al teatrului hispanic, prezentând simultan, în engleză și spaniolă, marile creații dramatice ale acestui spațiu lingvistic.

La capitolul teatre inedite, aș include The First Amendment Theatre și American Century Theatre. Primul prezintă piese care răspund "cu o voce proaspătă" celor mai urgente probleme de azi (politice, emoționale, spirituale, sociale), iar pe afișul acestei stagiuni figurau Dr. *Faustus* de Christopher Marlowe și *Povești după Frații Grimm*. The American Century Theatre urmărește în special reprezentarea unor piese americane. Se jucau Arthur Miller, Eugene O'Neill, dar și *Zona crepusculară*, adaptarea pentru scenă a câtorva dintre episoadele serialului de televiziune cu același nume.

Teatrul american încearcă în orice chip să cucerească succesul. Dar acest "orice chip" nu face rabat la talent și profesionalism. Iar sistemul concurențial, după care "lumea nouă" funcționează, le cere tuturor să se afle mereu în formă maximă. Altfel, nu urcă pe scenă.

Oltița Cîntec

DIRECT FROM BROADWAY!

BRING IN 'DA NOISE, BRING IN 'DA FUNK

WINNER! 4 1996 TONY AWARDS®

HEAR 'DA FUNK ON RCA VICTOR

THE PUBLIC THEATRE IN TOUR

PHOTO: © ORIGINAL BROADWAY CAST © LUIS GREENFIELD 1997. DESIGN: PETER GILMAN